

'Ik zou je graag zien' over kinderen met een gedetineerde ouder

Vanhouche, An-Sofie

Published in:
Fatik

Publication date:
2025

Document Version:
Final published version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Vanhouche, A.-S. (2025). 'Ik zou je graag zien' over kinderen met een gedetineerde ouder. *Fatik*, 186, 63-66.

Copyright

No part of this publication may be reproduced or transmitted in any form, without the prior written permission of the author(s) or other rights holders to whom publication rights have been transferred, unless permitted by a license attached to the publication (a Creative Commons license or other), or unless exceptions to copyright law apply.

Take down policy

If you believe that this document infringes your copyright or other rights, please contact openaccess@vub.be, with details of the nature of the infringement. We will investigate the claim and if justified, we will take the appropriate steps.

'Ik zou je graag zien' over kinderen met een gedetineerde ouder

An-Sofie Vanhouche¹

Op 24 april stelden de Centra Algemeen Welzijnswerk, het Vlaams Expertisecentrum Kindermishandeling en *DOKMA Films* de kortfilm 'Ik zou je graag zien'² voor in de gevangenis van Leuven Hulp. De voorstelling beoogde de aandacht voor kinderen met een gedetineerde ouder te vergroten en kinderen te informeren over detentie (Celen et al., 2025). Ervaringsdeskundigen, penitentiair personeel, hulpverleners, beleidsmakers en onderzoekers zetten het thema daarom die dag op de kaart. De aandacht en het wetenschappelijk onderzoek in België naar deze thematiek zijn immers nog zeer beperkt (Albrecht, 2024), terwijl internationaal onderzoek juist het belang van dergelijke projecten benadrukt om de maatschappelijke bewustwording te vergroten. Kinderen met een gedetineerde ouder krijgen immers te maken met stigma (Luther, 2016; Philips & Gates, 2011; Saunders, 2018), waardoor ze de detentie van de ouder vaak verzwijgen voor hun omgeving. Dit kan o.a. leiden tot gevoelens van eenzaamheid en anders zijn. Niet alle kinderen zijn bovendien op de hoogte dat hun ouder in de gevangenis verblijft. De thuisouder vertelt hen een ander verhaal, waardoor ze soms met vragen achterblijven of zichzelf de schuld geven. Vroeg of laat ontstaan daarover onzekerheden, waardoor het kind aanvoelt dat er een geheim wordt bewaard waarover de familie zich schaamt. Desondanks hebben kinderen soms nood om hun situatie te bespreken, zonder gepest, uitgesloten of veroordeeld te worden. Ook ondersteuning van andere

zorgfiguren, zoals leerkrachten, blijkt primordiaal om met de situatie om te gaan (Zhang & Flynn, 2025). Daarom is de publieke aandacht en een film rond deze thematiek zo belangrijk.

Om de film te maken, namen regisseurs Petronella Van der Hallen, Sébastien Segers en Zaïde Bil verschillende maanden deel aan kinderbezoeken in verschillende Vlaamse gevangnissen. Ze gingen hierbij in gesprek met ouders en kinderen. Zo ervoeren ze zelf de sfeer tijdens het kinderbezoek en vonden ze verschillende ouders en kinderen die bereid waren hun verhaal te vertellen. Het resultaat is een beklijvende, maar realistische weergave van de manier waarop kinderen naar de gevangenis kijken, het bezoek ervaren en hun ouder in de gevangenis missen.

In de film nemen vier (jonge) kinderen ons mee op sleeptouw tijdens hun bezoek aan de gevangenis. De beelden zijn gemaakt op ooghoogte van de kinderen. De kinderen vertellen hun verhalen in eigen woorden. Het behoeft geen uitleg dat de film pijnlijk duidelijk maakt hoe de detentiecontext contrasteert met de leefwereld van kinderen. Zo vertelt een kindje dat ze voor haar eerste bezoek de gevangenis net een spookhuis vond. Op voorhand zijn kinderen bang of zenuwachtig en denken ze dat er veel ruzies zijn achter die muren. Maar dat blijkt uiteindelijk nogal mee te vallen, de mensen zijn er wel vriendelijk. De kinderen vertellen over de stappen die je doorloopt tijdens het bezoek: het aanmelden, het achterlaten van je spullen

1 Redactielid van Fatik en docent penologie aan de onderzoeksgroep Crime & Society, vakgroep Criminologie van de Vrije Universiteit Brussel.

2 De kortfilm kan u zelf bekijken via de volgende link: <https://www.youtube.com/watch?v=LuhYoOejte8>

zoals jouw telefoon en de controle om te verzekeren dat mensen niets meesmokkelen. Bij dat smokkelen vertrouwt een van de kindjes ons al fluisterend toe dat veel mensen dat wél doen. Vervolgens moeten ze lang wachten: *“een half uur, twee minuten, ofwel 120 seconden”*, laat een van de kindjes ons weten. Wanneer ze de bezoekszaal dan eindelijk binnenlopen, worden ze overmand door spanning tot hun vader komt. Tijdens dat bezoek kunnen ze ook een snackje kopen; ze vertellen dat ze dit bij *‘de chef’* gaan halen. Soms genieten ze van het bezoek, maar soms zijn er zogenaamde *‘cipierderen’* die schreeuwen. Maar zelfs daaraan geraken ze gewend. Na het bezoek zouden ze graag eens meelopen met hun papa om te zien waar hij woont. Er wordt dan ook een beeld getoond van een papa die terugkeert naar zijn cel om kinderen een idee te geven.

Het taalgebruik van de kinderen, hoewel courant in de gevangenis, klinkt verscheurend uit een kindermond. De regisseurs versterken dat gevoel door het beeld van kindjes die de bezoekszaal binnenlopen wanneer zij uit de parlofoons horen: *“kinderbezoek lossen.”* Ze reageren enthousiast op bevelen die allesbehalve normaal te noemen zijn.

Ondanks die moeilijkheden is kinderbezoek belangrijk. Internationale studies leren dat de afstand met de ouder ervoor kan zorgen dat de relatie met de ouder moeilijker wordt. Kinderen verlangen vaak naar betekenisvol contact met de gedetineerde ouder. Dit kan op uiteenlopende manieren invulling krijgen. Bezoek is slechts één manier, maar ook via telefonie, videobellen, verloven, ... De nood aan contact is bovendien afhankelijk van de kwaliteit van de relatie voor de detentie en dient steeds in het belang van het kind in overweging genomen te worden. Kinderen durven deze nood niet altijd uit te drukken uit vrees dat andere zorgfiguren hun vraag niet appreciëren. Bovendien bevinden ze zich in een afhankelijke positie van zorgfiguren, waardoor zorgfiguren of instanties kunnen fungeren als poortwachters, waarbij ze letterlijk tussen de gedetineerde ouder en het kind gaan staan. Het is bijgevolg niet evident om

autonoom beslissingen te nemen als kind. De gevangenis kan dus een belangrijke rol spelen bij het faciliteren en de invulling van het contact. De procedures en de invulling van het kinderbezoek verschillen namelijk tussen de verschillende gevangenissen. Soms is er een activiteit of animatie voorzien of gelden er andere regels waarbij het ene bezoek al kindvriendelijker is dan de andere. Deze uiteenlopende manieren van werken zorgen soms voor frustratie en onduidelijkheid. Dit komt onder meer door de op veiligheid gerichte finaliteit van de gevangenis. Dit staat soms lijnrecht tegenover het belang van het kind, waarbij kwaliteitsvol contact tussen ouder en kind wordt bemoeilijkt. Hierdoor kunnen ze de omgeving als beangstigend en intimiderend ervaren, net als de kinderen in de film (Zhang & Flynn, 2025).

Naast het bezoek aan de gevangenis vertellen de kinderen in de film ook hoe het is om hun vader te moeten missen. Een van de kindjes wil graag ganzenbord spelen of in de tuin spelen zoals andere kinderen met hun papa doen. Maar het gemis is nog pijnlijker wanneer ze ouders mee mogen nemen naar school. Dan krijgen ze vragen over de afwezigheid van hun vader. Sommige kinderen vertellen dan over de detentie van de ouder en krijgen begripvolle reacties of leren dat andere kinderen in een gelijkaardige situatie zitten. Maar niet iedereen durft dat te zeggen. Een kindje zegt in de film een geloofwaardig excuus te verzinnen, namelijk dat de gedetineerde ouder aan het werk is. Andere excuses zouden immers niet zo geloofwaardig zijn: *“want als ik nou zeg dat die onzichtbaar is... ja... ja”*, vertelt hij. Maar de kindjes willen ook anderen informeren en geruststellen over het hebben van een ouder in de gevangenis: *“Ik zou zeggen: gewoon kalm blijven en geduld hebben. Hoe meer geduld, hoe sneller de tijd gaat. Niet bang zijn, je gaat je daar raar bij voelen. Maar er gaat niets gebeuren. Het is niet leuk, maar het is wel zo. Hoe vaker je daar naartoe gaat, hoe normaler het wordt.”* En dat leert ons meer over de moeilijkheden en verwachtingen ten aanzien van deze kinderen, maar ook over hun grote veerkracht. Onderzoek wijst op het belang

van een zorgeloze jeugd, waarbij kinderen kind kunnen zijn. Vaak nemen kinderen met een gedetineerde ouder, ongevraagd, zorgrollen op voor andere broers of zussen of voor de andere ouder, waardoor hun eigen noden naar de achtergrond verdwijnen (Luk et al., 2023; Zhang & Flynn, 2025). En zo klinkt de onmacht soms ook door in hun verhalen: *"Ik vind dat gewoon zo raar. Zij hebben een normaal leven en wij moeten dit allemaal meemaken. Soms word ik daar zot van."*

De beelden, stemmen en verhalen laten je als kijker achter met bewondering voor deze kinderen, maar het confronteert je ook met de pijnlijke situaties waarin kinderen terechtkomen.

Op de filmvoorstelling volgden twee panelgesprekken en getuigenissen. Een dochter, die zelf op bezoek ging bij haar vader in detentie, vertelt hoe waardevol het is om herkenning te vinden bij lotgenoten. Daarom is de film voor haar van groot belang. De detentie van haar vader heeft haar jeugd immers ingrijpend beïnvloed. Ze moest omgaan met de moeilijke reacties van haar omgeving, maar vond wel veel steun op school. Als volwassene blijft ze worstelen met het stigma en de vraag of ze haar verleden moet delen. Praktijkactoren, zoals begeleiders van het CAW, benadrukken hoe moeilijk het inderdaad is voor gezinnen om goede informatie te krijgen en hoe dat stigma rond detentie hulpvragen belemmert. Een penitentiair beambte vertelt op haar beurt over het belang van kindvriendelijke bezoeken en hoe die aangepast moeten worden aan de noden van kinderen. Dat is nu niet altijd het geval, getuigt een moeder die eens een kaartspel binnensmokkelde om het bezoek aangenamer te maken en de dochter niet te demotiveren tijdens het bezoek. Het panel benadrukt dat elk kind ook anders omgaat met de detentie van een ouder: sommige kinderen willen op bezoek, anderen absoluut niet. Vervolgens komt een vader in detentie aan het woord. Hij vertelt hoe belangrijk kleine gebaren zijn voor hem en zijn kinderen, zoals een kort telefoontje wanneer zijn dochter een nieuwe bril gaat kopen. Zo kan hij betrokkenheid tonen. Maar ook afspraken

maken met een (ex-)partner waarbij de belangen van kinderen vooropstaan, blijken niet altijd evident. Het Kinderrechtencommissariaat sluit daar in het volgende panel op aan en wijst op het belang van de erkenning van de noden van kinderen. Zowel vanuit het CAW, het Agentschap Justitie en Handhaving als het gevangeniswezen wordt daarom gepleit voor een sterker beleid voor kinderen. Dit impliceert niet alleen een inzet op het kinderbezoek, maar ook een bredere ondersteuning van families bij de re-integratie en de inzet van strafuitvoeringsmodaliteiten, rekening houdend met belangen en noden van kinderen.

Als onderzoeker was ik zelf heel tevreden met de aandacht voor deze thematiek. Belgisch onderzoek (Albrecht, 2024) benadrukt de leemtes in onze kennis over de ervaringen en noden van kinderen met een gedetineerde ouder en de factoren die hen beschermen tegen de mogelijke negatieve gevolgen die in internationale literatuur worden beschreven. Maar ook cijfergegevens ontbreken: we hebben geen betrouwbare cijfers over het aantal kinderen met een gedetineerde ouder of het profiel van deze kinderen. Daarom tasten we in het duister over de groep die we al dan niet bereiken en hun ervaringen, noden en behoeften. Kortom, ik hoop dat deze film niet enkel leidt tot meer maatschappelijke bewustwording en informatie voor kinderen, maar ook tot meer onderzoeks aandacht voor deze thematiek, zodat kinderen de steun kunnen krijgen dat is afgestemd op hun noden en rechten.

Bibliografie

Albrecht, J. (2024). De onzichtbare noden van kinderen met een gedetineerde ouder. *Fatik*, 182, 26-42.

Celen, M., Vandenbenden, M., & Claes, B. (2025). Gevangenisbezoek door kinderoogen: 'Deze film geeft een eerlijk beeld van detentie'. *Sociaal.net*. <https://sociaal.net/verhaal/film-gevangenisbezoek-door-kinderoogen/>

Luk, M. S. K., Hui, C., Tsang, S. K. M., Fung, Y. L., & Chan, C. H. Y. (2023). Physical and Psychosocial Impacts of Parental Incarceration on Children and Adolescents: A Systematic Review Differentiating Age of Exposure. *Adolescent Research Review*, 8(2), 159–178. <https://doi.org/10.1007/s40894-022-00182-9>

Luther, K. (2016). Stigma Management among Children of Incarcerated Parents. *Deviant Behavior*, 37(11), 1264–1275. <https://doi.org/10.1080/01639625.2016.1170551>

Phillips, S.D., & Gates, T. A. (2011). Conceptual Framework for Understanding the Stigmatization of Children of Incarcerated Parents. *Journal of Child and Family Studies*, 20, 286–294). <https://doi.org/10.1007/s10826-010-9391-6>

Saunders, V. (2018). What does your dad do for a living? Children of prisoners and their experiences of stigma. *Children and Youth Services Review*, 90, 21-27.

Zhang, J., & Flynn, C. (2025). How do Children describe their experiences of parental imprisonment: A qualitative scoping review. *Children and Youth Services Review*, 169, 1-13. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2024.108085>